

АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

21050, м. Вінниця, вул. Соборна 6, тел. (0432) 52-45-59, 53-17-83, 53-17-98

URL: <http://www.court.gov.ua/sud0290> E – mail: inbox@vna.court.gov.ua

11.02.2017 року № 1-08/1/2017

**Народному депутату України
Домбровському О.Г.**

✓ **Верховна Рада України**

Шановний Олександрє Георгійовичу!

Ваш запит від 22 грудня 2016 року № 8-831, який надійшов з Верховної Ради України (вих. № 11/10-198 від 10 лютого 2017 року) на адресу Апеляційного суду Вінницької області 16 лютого 2017 року (вх. № 2019) «щодо переведення помічника судді додатковим помічником іншого судді, який має повноваження з відправлення правосуддя, у разі звільнення судді шляхом виходу у відставку» розглянуто.

Зважаючи на порушені у запиті питання, необхідно звернути увагу на наступне.

Згідно зі статтею 19 Конституції України правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до частини першої статті 157 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року № 1402-VIII (далі – Закон № 1402-VIII) кожний суддя має помічника, статус і умови діяльності якого визначаються цим Законом та Положенням про помічника судді, затвердженим Радою суддів України.

Судді самостійно здійснюють добір помічників. Помічник судді призначається на посаду та звільняється з посади керівником апарату відповідного суду за поданням судді (частина третя Закону № 1402-VIII).

Отже, Закон № 1402-VIII не передбачає права судді на помічників. Йдеться про здійснення добору суддею одного помічника.

Відповідно до пункту першого Положення про помічника судді суду загальної юрисдикції, затвердженого Рішенням Ради суддів України від 25 березня 2011 року № 14 (із змінами та доповненнями) (далі – Положення про помічника судді) правовий статус і умови діяльності помічника судді суду загальної юрисдикції визначаються Законом України "Про судоустрій і статус суддів", Законом України "Про державну службу" та цим Положенням.

Пунктом 18 частини третьої статті 3 у взаємозв'язку із частиною першою статті 92 Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року N 889-VIII (далі – Закон № 889-VIII), який набрав чинності 01 травня 2016 року, передбачається, що дія цього Закону не поширюється на працівників патронатних служб. До посад патронатної служби цією нормою відносяться, зокрема, посади помічників суддів.

На виконання вимог Кодексу законів про працю України помічників суддів повідомлено про зміну істотних умов праці на підставі частини третьої статті 3 та частини першої статті 92 Закону № 889-VIII.

На період попередження (до дати закінчення 60 календарних днів від дати ознайомлення з повідомленням про зміну істотних умов праці), оплата праці, пільги, гарантії, компенсації, які надавав статус державного службовця, було збережено відповідно до законодавства, що діяло до 01.05.2016 року.

Згідно із частинами другою та третьою статті 92 Закону N 889-VIII працівник патронатної служби призначається на посаду на строк повноважень особи, працівником патронатної служби якої він призначений. Трудові відносини з працівником патронатної служби припиняються в день припинення повноважень особи, працівником патронатної служби якої він призначений. Акт про звільнення приймається керівником державної служби.

Отже, помічники суддів судів загальної юрисдикції звільняються автоматично разом із закінченням повноважень патрона (судді).

Одночасно в пункті 17 Положення про помічника судді йдеться про можливість призначення додаткового помічника іншого судді у період з моменту припинення повноважень судді зі здійснення правосуддя або з моменту звільнення судді із займаної посади у встановленому законом порядку, про що на підставі особистої заяви помічника судді та подання відповідного судді видається наказ керівника апарату суду.

Застосування законів України та рішень Ради суддів України вимагає системного аналізу їх ієрархії в системі нормативно-правових актів України.

Юридична сила закону як основного джерела права, його місце в системі нормативно-правових актів закріплені в Конституції України.

Однією з ознак, яка відрізняє закон від інших нормативно-правових актів, є прийняття його вищим представницьким органом державної влади. Пунктом 3 частини першої статті 85 Конституції України закріплено, що прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України.

Ще однією ознакою, яка відрізняє закон від інших нормативно-правових актів, є критерій регулювання найбільш важливих суспільних відносин.

Вища юридична сила закону полягає також у тому, що всі підзаконні нормативно-правові акти приймаються на основі законів та за своїм змістом не повинні суперечити їм. Підпорядкованість таких актів законам закріплена у положеннях Конституції України.

Отже, оцінюючи юридичну силу норм законів України, які врегульовують правовий статус помічника судді, та рішень Ради суддів

України, відповідно до існуючої ієрархії нормативно-правових актів, застосуванню підлягають норми Закону № 1402-VIII та Закону N 889-VIII, вимоги рішення – в частині, що не суперечить наведеним законам України.

З приводу наведених у запиті обґрунтувань щодо можливості застосування абзацу першого пункту 17 Положення про помічника судді в чинній редакції, необхідно - звернути увагу на наступне.

Трудове законодавство передбачає застосування строкових трудових договорів (частина 2 статті 23 Кодексу законів про працю України). Такий трудовий договір може укладатися на будь-який строк, визначений за взаємною згодою сторін. Він може бути визначений або певним часовим (календарним) відрізком, або ж закінчення договору зумовлюється настанням конкретного юридичного факту. В наказі про укладення строкового трудового договору обов'язково має зазначатись про його строковий характер.

Абзац перший пункту 17 Положення про помічника судді взагалі не містить посилання на період виконання обов'язків додаткового помічника та підстав для припинення строкового трудового договору, укладеного з таким помічником.

Більше того, укладення строкового трудового договору з помічником судді на період до моменту призначення нових суддів вступає у суперечність з положеннями статті 157 Закону № 1402-VIII, за змістом яких судді самостійно здійснюють добір помічників. Помічник судді призначається на посаду та звільняється з посади керівником апарату відповідного суду за поданням судді.

У врегульованих статтею 157 Закону № 1402-VIII відносинах, в яких право щодо внесення подання про призначення помічника надається судді, керівник апарату, в силу вимог статей 155, 157 цього Закону, не має повноважень впливу на суддю, зарахованого до штату апеляційного суду, щодо здійснення добору помічника виключно серед додаткових помічників. Керівник апарату як суб'єкт призначення помічника судді наділений функцією лише юридичного фіксування такого призначення.

Отже, призначення додаткового помічника в порядку абзацу першого пункту 17 Положення про помічника судді виходить за межі норм Закону № 1402-VIII.

Крім того, Закон № 1402-VIII вказує на те, що судова влада в Україні відповідно до конституційних засад поділу влади здійснюється незалежними та безсторонніми судами, утвореними законом.

Порядок утворення і ліквідації судів загальної юрисдикції врегульовано статтею 19 Закону, за змістом якої кількість суддів у суді визначає Державна судова адміністрація України за погодженням з Вищою радою правосуддя з урахуванням судового навантаження та в межах видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів.

Відповідно до Указу Президента України «Про Мережу та кількісний склад суддів апеляційних судів» від 20 серпня 2001 року N 642/2001

затверджено штатну чисельність суддів Апеляційного суду Вінницької області – 57.

В зв'язку з набранням чинності Законом України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" (стаття 16), на підставі внесеного Міністерством юстиції України за пропозицією Голови Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ подання щодо визначення кількості суддів в окремих місцевих та апеляційних судах України, Наказом Державної судової адміністрації України від 13 червня 2014 року № 88 «Про визначення кількості суддів у деяких місцевих та апеляційних загальних судах» штатну чисельність суддів Апеляційного суду Вінницької області збільшено до 58.

Радою суддів України спільно з Державною судовою адміністрацією України за підтримки проекту USAID «Справедливе правосуддя» проводилося дослідження з визначення чисельності суддів, необхідної для обробки справ та збалансування навантаження на суддів. Результати цього дослідження підтверджено науковим експертним висновком Інституту економіко-правових досліджень НАН України від 10 травня 2016 року, а також схвалено рішенням Ради суддів України від 09 червня 2016 року № 46. Цим же рішенням затверджено Рекомендовані показники середніх витрат часу на розгляд справ і рекомендовано ДСА України їх застосовувати при ухваленні управлінських рішень.

З огляду на наведене, ДСА України визначила нормативну (модельну) кількість суддів у судах. Так, в Апеляційному суді Вінницької області модельну чисельність суддів визначено на рівні 34 штатних одиниці судді.

Фактична чисельність суддів станом на 01.01.2016 року становила – 52 судді, станом на 01.01.2017 - 36 суддів.

За повідомленням ДСА України від 09 лютого 2017 року № 8-1020/17 «Про визначення чисельності суддів» приведення кількості суддів до нормативної, за повідомленням ДСА України, буде проводитись поетапно. На першому етапі йдеться про скорочення лише вакантних посад (22 штатних одиниць судді Апеляційного суду Вінницької області). В подальшому приведення штатної чисельності суддів до нормативної здійснюватиметься у визначеному чинним законодавством порядку.

З огляду на нормативну чисельність суддів Апеляційного суду Вінницької області, беручи до уваги фактичну їх чисельність – наразі про призначення нових суддів взагалі не йдеться.

Відповідно до частини шостої статті 92 Закону 889-VIII працівник патронатної служби, серед іншого, помічник судді, який виявив бажання вступити або повернутися на державну службу, реалізує таке право у порядку, визначеному вказаним Законом для осіб, які вперше вступають на державну службу, з обов'язковим проведенням конкурсу.

Аналіз підстав звільнення помічників суддів в зв'язку з припиненням повноважень суддів протягом 2016 року вказує та не, що визначальною в даному випадку є дата звільнення судді – до набрання чинності Законом 889-

VIII, тобто до 01 травня 2016 року, чи після набрання чинності Законом 889-VIII.

Так, протягом 2016 року зі штату суддів Апеляційного суду Вінницької області виведено шістнадцять суддів у зв'язку з поданням заяви про відставку, з них семеро – до набрання чинності Законом 889-VIII.

Серед сімох помічників суддів, звільнених у відставку до 01 травня 2016 року, двох - призначено на посади помічників суддів за поданнями суддів з дотриманням вимог Закону № 1402-VIII (в зв'язку з наявністю вакантних посад, одна з яких - тимчасова, на період відпустки основного працівника для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку); в порядку переведення одного помічника судді призначено на посаду судового розпорядника та одного помічника судді призначено на посаду секретаря суду відділу забезпечення діяльності судової палати у кримінальних справах. Решта помічників суддів (трьох), маючи статус державного службовця, не виявили бажання продовжувати роботу на посадах державної служби в апараті суду.

Після набрання чинності Законом 889-VIII у відставку звільнено дев'ять суддів Апеляційного суду Вінницької області, в зв'язку з чим звільнено сімох помічників суддів, двох з яких наразі запрошено на посади помічників суддів за поданнями суддів після утворення відповідних вакансій; двох помічників суддів – призначено на посади помічників суддів за поданнями суддів в порядку переведення, з них одного – призначено тимчасово, на період відпустки основного працівника для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

В зв'язку з набранням чинності Законом 889-VIII, помічники звільнених у відставку суддів після 01 травня 2016 року не реалізували своє право повернутися на державну службу. Бажання працювати на посадах, які не належать до посад державної служби, звільнені помічники суддів не виявили.

Заяви помічників звільнених у відставку суддів та подання суддів, які мають повноваження із здійснення правосуддя, про призначення додатковим помічником – не надходили. Додатковими помічниками до інших суддів, які мають повноваження із здійснення правосуддя помічники звільнених у відставку суддів, не призначалися.

Штатний розпис містив вакантні посади помічників суддів, які мають повноваження із здійснення правосуддя. Кількість вакантних посад в кожному випадку відповідно була меншою, ніж кількість помічників суддів, які підлягали звільненню. Добір серед звільнених помічників судді Апеляційного суду Вінницької області здійснювали самостійно. Адже суддя сам обирає помічника, зважаючи на власні потреби в юристі того чи іншого фаху, а також з огляду на особисті якості претендента на посаду.

Проблемні питання правового статусу помічника судді, неприйнятність позбавлення помічника судді статусу державного службовця у розрізі існуючого законодавства в Україні, пов'язані з цим питання

збереження висококваліфікованих кадрів в судовій системі, були предметом численних дискусій, відкритих листів та звернень суддівської спільноти.

Мова йшла про те, що законодавча пропозиція щодо виведення зі сфери дії закону "Про державну службу" помічників суддів є необгрунтованою. Надання поміщикам суддів статусу держслужбовців з огляду на виконувану ними роботу, яка за своїм змістом не виходить і не може виходити за рамки здійснення судом правосуддя, відповідатиме змісту державної служби, визначеному в статті 1 цього законопроекту.

Рішенням Ради суддів України від 25 лютого 2016 року № 16 ухвалено, зокрема, звернутись до Верховного Суду України з пропозицією розглянути питання щодо прийняття рішення про звернення з відповідним поданням до Конституційного Суду України з питання конституційності окремих положень Закону № 889-VIII.

Питання відповідності (конституційності), серед іншого, пункту 18 частини третьої статті 3 у взаємозв'язку із частиною першою статті 92 в аспекті словосполучення "помічників та наукових консультантів суддів Конституційного Суду України, помічників суддів" Закону України від 10 грудня 2015 року N 889-VIII "Про державну службу" статті 6, частині третій статті 22, частинам першій та другій статті 126, частині другій статті 130 Конституції України порушено в Постанові Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2016 року № 9 «Про звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності (конституційності) пункту 6 частини другої статті 14, пунктів 2, 3, 4, 5 частини першої статті 15 в аспекті державних службовців вищого корпусу державної служби (категорія "А") у системі судової влади; абзацу п'ятого пункту 18 розділу XI "Прикінцеві та перехідні положення"; пункту 18 частини третьої статті 3 у взаємозв'язку із частиною першою статті 92 в аспекті словосполучення "помічників та наукових консультантів суддів Конституційного Суду України, помічників суддів" Закону України від 10 грудня 2015 року N 889-VIII "Про державну службу" Конституції України».

З повагою
Голова суду

П.В. Кучевський

